

Družbeni nadzor: 1) Uporaba sankcij (negativne-ukrep k prizade, kazni,pozitivne-površanje priljubljeni). 2) **Neformalni družni nadzor**- med ljudmi v vsakdanjem življenju temelji na neformalnih normah. (niso zapisane a se ve kaj zapovedujejo)so neformalne sankcije-pretep,ignoriranje, posmeh, izločanje iz skupine. 3) **Formalni nadzor**-uradni državni nadzor. Temelji na formalnih normah.To so norme zapisane in uzakonjene v državni zakonodaji,kazenskih zakonih in drugih pravnih aktih.Tuki so formalne sankcije, vnaprej natančno določene bile naj bi sorazmerne teži storjenega dejanja. Obstajajo pooblaščenice institucije (polkija,ložilstvo, sodstvo, zapor) -ugotavljajo kršitve,izrekuje kazni. Pojavla se domneva nedolžnosti in pravica do obrambe,ter pravica do pritožbe. Kazni odvzem prostosti,odvzem življenja ali premoženja.Nameni kaznovanja,tako se pokaže kje so meje.Boj kot je kazen stroga,bolj je dejanje nezaželeno. **Specialna negativna prevencija** -znebili se storilca (smrtne kazni,dosmrtnje ječe) **Spec pozitivna prev.**-storilca naj bi resocializirali,poskus vplivati na njegovo osebnost in mu vcepiti novo mišljenje,brez kaznivih dejanj.Poteka v zaporu (alternativa je delo),zadnja leta se pojavlja negativna prevencija,resocializacija naj nebi dala rezultatov, veliko je povratnikov (tisti ki so nardili kaznivo dejanje,bli kaznovani in še enkrat nardili kaznivo dej.) **Spološna negat. prev.**-hoče zastrašiti tiste k so kej nardili in uni k niso.Včasih so poznali javna obešanja,kamenjanje,utopitve ,sramotilne stebre.To je skrajna oblika zastraševanja,viri pa zatijujejo da je bilo potem tega še več. **Spološna pozit. prev.** (upravljanje konformnosti) njen namen ni zastraševanje ampak imeti morajo zadoščenje,da ne kršijo norm.Te je treba spoštovati.Kazni morjo bit primerne in da ljudje,ki so konformni, dobijo občutek da »so pridni« in da je v družbi red.

Funkcije religije: 1) **Integracijska** (povezovalna) -vse posameznike obnavra enako. S svojim naukom in obredjem povezuje ljudi v duhovno moralno skupnost (=vsi isto verujemo,se razlikujemo od drugih, vsi pred bogom enaki).Lahko gre za narodno povezanost. 2) **Osmišljevalna**= razlaga,osmišlja dogodek,ki delujejo frustrirajoče in na ta način ogrožajo družbeni red. To so: smrt (človek minljivo bitje),bolezni (sprožajo trpljenje), naravne nesreče. Religije majo na take dogodke odgovore,ponujajo osmišljanje. Trpljenje je torej kazni za storjene grehe ali pa bog s trplj. preizkuša trdnost vere neke osebe. Kdor bo prenešal trpljenje dostojansveno bo poplačan onostranstvu. 3) **Razdrilna, dezintegrativna** - izključuje neverne in pripadnike drugih ver. Pogoste so tudi delitve znotraj vere same. Pogosto je tudi sovraštvo med pripadniki iste religije (konflikt med protestanti in katoliki na S Irskem). 4) **Socialno-nadzorna ali etična funkcija** - tesno povezana z integracijsko. Mnoge religije vsebujejo etično razsežnost in ponujajo norme po katerih naj ljudje živijo in če jih upoštevamo bomo nagradjeni če ne kaznovani -religija usmerja delovanje ljudi v obliko konformnega vedenja. 5) **Kompensacijska** -kompenzacija=nadomestiti. Deluje kot tolažba, nadomešča za objlubo onstranske blaženosti,nadomešča tostransko srečo. Z osmišljanjem ponuja tolažbo človeku -nekateri temu pravijo iluzija. 6) **Legitimacijska funkcija**-neko stanje prikazuje kot upravičeno in pravično. Gre za stanje, ki bi ga drugi ne odobraval. Neka dejanja ki so nepravilna, prikazuje kot upravičena in božjo voljo (nasilja med ljudmi -bog to hoče; vojne; upravljevanje neenakosti-bog je ustvaril plemenite in skromne in jim odmeril koliko denarja bodo imeli)

Sestavine religije: **prilpovedi** (o tem kako je nastal svet, kje je mesto človeka), je zapisana (svete knjige) ali pa v obliki ustnega izročila. **Dogmata in dogme** (dogma- temeljna verska resnica, ki je ne poskušamo dokazovati, tako pač je in tako verjamemo).Doktrina je razlaga verskih pridig in dogem,razlaga kako razumeti dogme. **Praksa**,v ožjem pomenu (obredi,rituali,namenjeni čaščenju nadnaravnega,so tut iniciacijski obredi ob prelomnih dogodkih) v širšem pomenu (ravnanje v vsakdanjem življenju ljudi,ki sledi relig.normam,-postni dnevi,molitve pred jedjo,spolne prakse,ni kontracepcije) **Simboli** (posebni znaki ki ponazarjajo religijo, so svet, zahtevajo poseben spoštiv odnos), to so osebe gore, rastline, stavbe, mesta, dnevi. **Etika** (nanaša na vrednote in norme,kaj je dobro in za kaj naj si prizadevamo) iz tega so izpeljane relig.norme (podobne v mnogih relig. prepovedi,zapovedi) npr 10 božjih zapovedi, 5 stebrov islama, osmero pot (budizem).Vsaka relig.pozna etične kodekse,ki izhajajo iz vrednot. **Doživetje** (subjektivna plat religije) je preprost občutek človeka,da obstaja nekaj kar ga presega, da se na to lahko obrne (molitev), nekdo čuti božji klic, videnja. **Skupnosti,organizacije** značilne za večje vere.Eno poimenovanje izhaja iz krščan.tradicije: cerkev (ustanova, skupnost verujočih),denominacija, sekta (ločna), kult. Razlike s cerkvijo in denominacijo: množičnost (cerkev največ=denominacija=sekta=kult), formaliziranost obredov (isto kot prej),stopnja organiziranosti (isto kot prej)

Spremembe v načinu verovanja:zanimanje za V religije (budizem, hinduizem) = **vzhodnizacija** zahoda (easternizacija). **Zahodnizacija** - gre za vpliv zahodne EU in Am.kulture (produkcija filmov,glasbe,blagovne znamke,način oblačenja,obnašanja,prazniki-valentinovo,noč čarovnic) **Spremembe v odnosu**mnogi se majo za religiozne ljudi, istih ki se redno udeležujejo obredov pa je malo.Tudi v vsakdanj življ. ne upoštevajo verskih norm.Sekularizacija ne pomeni,da religije izginejo. **Revitalizacija** = ponovno oživljanje religij,kaže se v oživljanju ljudske religioznosti, širjenju novih religij,sekularni in civilni religiji,religij,fundamentalizmu. Ljudska religioznost: oživljanje starih ljud.regij. (v novi podobi) -pust, martinovo,tradicion,prazniki..dobivajo velike razsežnosti-komercializacija, povečevanje udeležb na romanjih,horoskopi,zdravilne prakse... **Nove religije**=stajanje novih verskih skupnosti (kombiniranje različnih gibanj) od 20.stol.naprej. Včasih so nove religije ekszesne -škandal,Sokantno, npr skupni samomor (sekta Tempelj.). Nove so npr Hare krišna, med njimi so tut gibanja »New Age«, človek mora delovati na gibanju sebe in bojo spremenili svet. Živijo v prepričanju,da bo kmalu prišla nova doba. **Sekularna religija:**pojavi oboževanja posvetnih oseb,ki spominjajo na religiozne: čaščenje posvetnih voditeljev (Hitler,Stalin),osebe iz šovbiznisa (Madonna,M.Jackson,E.Presley,smrt princese Diane..)

Teorije odklonkosti: biološke, psihološke, sociološke (**funkcionalistične** -Robert Merton.teorija strukturne napetosti =neskladje med družbeno zaželenimi cilji na eni in sredstvi,zmožnostmi na drugi strani; **interakcionistične** teorije-teorija etiketiranja, **konflikne** teorije)

Religije: **Enostavni supernalizem** (verovanje,da obstaja neka vseprevzemajoča sila,ki vpliva na naše okolje in življenje.Zaradi nje smo bolni,umiramo,smo zdravi.Moramo ji darovati. **MAGIJA**) **Animizem** (verovanje v DUHOVE-š prebivajo v jubah,gorah,kamnih,ročajl., imajo enake lastnosti kot ljudje-darujejo,kaznujejo,ljubijo. Vrste: **šintoizem** (čaščenje duhov kamje,ki so sveti potomci boginje sonca), **totemizem** (povezava med plemenom in njihovim totemom), **Teizem** (verovanje v bogove / boga: **politeizem** (hinduizem,stare religije) značiln antrop omorfizem- bogovi prevzamejo človeške lastnosti,so pa za razliko od ljudi nesmrtni.**Monoteizem**=judaizem,islam,krščanstvo.So razodete- bog se je po preokih razodel ljudem) **Etične**(v ospredju ni čaščenje boga ampak etika, usmerjenost k doseganju moralne in duhovne čistosti človeka; ukvarjajo se s človeškimi problemi,tuzemsko življenje je nekaj prehodnega, ne vrednega,usmerjeno k nadnaravnemu-težnja da bi človek dosegel nirvano,stanje blaženosti. To so **budizem, taoizem, konfucianizem.**) **Etnične**(lokalne,narodne vezane na ožjo etično skupnost: šintoizem,dalozem,hinduizem,konfucioizem); verniki menijo,da njihova religija ne bi bila primerna za druge). **Univerzalne**(niso vezane na ožjo skupnost: budizem,krščanstvo, islam; želijo bit pomembne za cel svet, ideja ODREŠENJA).